

online.muni.cz

Už Jan Hus říkal: Akademický titul není důvod k nadřazenosti

2. března 2015 | Jana Nechutová

Ilustrační foto: CanStockPhoto.

Památník mistra Jana Husa na Staroměstském náměstí v Praze.

V období, kdy studenti ukončili závěrečné zkoušky bakalářského a magisterského studia a kdy se konají promoce, může někoho napadnout, jak se tohle všechno dalo na středověkých univerzitách, tedy v dobách, kdy nejstarší z nich vznikaly.

Karlova univerzita (<http://www.cuni.cz/>) v Praze je nejstarším učilištěm svého druhu ve střední Evropě a nám je přirozeně nejbliže. Její dávné dějiny jsou dost dobře známy a dost se toho ví také o tehdejších závěrečných zkouškách a o promociích.

Tým, který pracuje na **Ústavu klasických studií Filozofické fakulty (<http://www.phil.muni.cz/wuks/>)** Masarykovy univerzity na moderních kritických edicích latinských spisů **mistra Jana Husa (<http://www.hus2015.cz/o-projektu/o-projektu-sub.html>)**, připravuje výbor z dosud nepřeložených Husových textů, mezi nimi i několik promočních řečí, takzvaných rekomendací.

Všechny byly proneseny na půdě artistické (dnes nejspíš filozofické) fakulty. Tuto řeč pronášel promotor, jehož si uchazeč po složení zkoušek sám z fakultních mistrů vybral, jako poslední akt celé promoce: Byla to pochvala, na jejímž konci udělil tento řečník uchazeči akademický titul, případně, u magisterské promoce, jeho odznaky: biret, rukavice, prsten a knihu.

Husových promočních projevů se dochovalo celkem čtrnáct, u některých ale není Husovo autorství jisté. Tyto texty ukazují svého autora tak, jak jej neznáme a jak si tuto vážnou a tragickou postavu ani neumíme představit.

Hus je zde družný a vtipný člověk, o málo starší kolega svých žáků, které dobře znal a s nimiž leccos prožil. Texty jsou protkány humornými narážkami na to, jak student vypadá, jak se obléká, na dobré i špatné vlastnosti kandidátů, vyprávěním drobných příběhů ze studentského života.

Základ je ale i zde, jak se sluší (dodnes) na akademické prostředí, ve vážnosti chvíle, ve vědecké, morální i učitelské zodpovědnosti, kterou uchazeč přijímá spolu s akademickým titulem. Výrazným dalším motivem je chvála a její zdůvodnění. Proč chválit a za co chválit? Uvádějí se dva hlavní důvody: Především si chválu zaslouží a ona pak bude studenty, kteří ji uslyší, motivovat k pilnému studiu a k úsilí získat akademický titul.

Morality je zde přirozeně víc než v projevech, které slyšíme na promociích dnes, nehlásá se zde však nějaká abstraktní etika. Čteme zde výzvy k pokračování ve studijním úsilí, k dobrému působení správným životem i znalostmi na příští žáky. V těchto souvislostech si promotor posteskuje, že „studijní píle už upadla natolik, že se vědění nevyhledává pro vědění, ale kvůli lačné touze, abych si naplnil peněženku.“ Dalším takovým i dnes srozumitelným apelem je Husovo varování před pýchou. Ač jsme učení, těšíme se vyššímu společenskému postavení, máme akademický titul, nemáme se vytahovat.

Čtenáře možná překvapí, že v těchto textech nenajdeme žádnou katechezi, žádné poučování o křesťanské nauce. Ne však proto, že by to Husa nezajímalo nebo že by mu o to nešlo, jen se nacházíme v jiném žánru. A ještě by snad možná mohlo být překvapivé, že ač se stále zdůrazňuje studijní píle a další vzdělávání, nikde ani slovo o rozvíjení vědeckých či jiných poznatků, jak to běžně zní v moderních promočních projevech. Středověk tyto věci viděl a žil jinak.

Autorka působí na Ústavu klasických studií FF MU.